

БӨЛІМ: UNIVER / АТУ / СТУДЕНТ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы 427-бап. Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық нығайтылу талаптарын бұзу

ЖАРИЯЛАНДЫ
20.11.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/183981/>

ЭОЖ 340.1(045)

Байғазы Анеля, Аят Айғаным, Баймахан Дана

Алматы технологиялық университеті
ТФП мамандығының 1 курс студенттері
Алматы қаласы

Жумабаева Куралай Жумабаевна

Алматы технологиялық университеті
Әлеуметтік гуманитарлық пәндер кафедрасының ассистент профессоры,
заң ғылымдарының кандидаты

Аңдатпа

Бұл мақалада Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 427-бабына талдау жасалған. Онда есірткі, психотроптық заттар және прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық нығайтылу талаптарын бұзу мәселесі қарастырылады.

Түйінді сөздер:

әкімшілік құқық бұзушылық, 427-бап, есірткі заттары, психотроптық заттар, прекурсорлар, қауіпсіздік, жауапкершілік, заң, алдын алу.

Қазіргі заманда қоғам алдында тұрған ең күрделі және қауіпті мәселелердің бірі — есірткі мен психотроптық заттардың заңсыз айналымы. Бұл құбылыс тек жеке адамның денсаулығына ғана емес, тұтас ұлттың болашағына қауіп төндіреді. Мемлекет осы қауіптің алдын алу үшін құқықтық және техникалық шараларды қатаң бақылауда ұстап

келеді. Әсіресе есірткі заттарын өндіру, сақтау, тасымалдау және пайдалану саласында бекітілген талаптарды орындау — мемлекеттік қауіпсіздіктің маңызды бөлігі болып табылады.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 427-бабы ерекше маңызға ие. Бұл бап есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлар айналымы саласындағы объектілердің техникалық нығайтылу талаптарын бұзу жағдайында қолданылатын әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Мақаланың мақсаты — 427-баптың мазмұнын талдап, оның қоғам үшін маңыздылығын, құқық бұзушылықтың салдарын және алдын алу шараларын түсіндіру.

1. 427-баптың мазмұны мен мәні

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 427-бабында көрсетілгендей, есірткі және психотроптық заттардың айналымы саласында техникалық нығайтылу талаптарын бұзу – бұл арнайы бекітілген қауіпсіздік ережелерінің сақталмауы. Мұндай талаптар заңмен бекітілген және олар әрбір ұйым немесе мекеме тарапынан қатаң түрде орындалуы тиіс.

Мысалы, бұл объектілерде мынандай техникалық қауіпсіздік шаралары болуы міндетті:

- есірткі немесе прекурсорлар сақталатын үй-жайлар сигнализациямен, бейнебақылау жүйесімен және күзет қызметімен қамтамасыз етілуі керек;
- арнайы сейфтер мен металл шкафтар орнатылуы тиіс;
- есірткі заттарына қолжетімділік тек уәкілетті тұлғаларға ғана беріледі;
- барлық есірткі және психотроптық заттардың қозғалысы арнайы есеп журналында тіркеліп отырады.

Осы талаптардың сақталмауы — қоғам үшін елеулі қауіп тудырады. Егер есірткі заттары тиісті қорғалған болмаса, олар заңсыз айналымға түсіп кетуі мүмкін. Мұндай жағдайда тек мекеме емес, тұтас қоғам зардап шегеді.

Бұл бап бойынша:

— Объектілер мен үй-жайлар – есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлар айналымы саласына қатысы бар мекемелер, қоймалар немесе фармацевтикалық ұйымдар болуы мүмкін.

— «Техникалық нығайтылу талаптары» – физикалық қорғау шаралары (қылмыстық әрекеттерге жол бермеу мақсатында), бақылау-өткізу режимі, бейнебақылау жүйесі, қауіпсіздік жабдықтары, тиісті лицензиялар мен есепшер жүргізу.

Бұл талаптар орындалмаған жағдайда әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

2. Қолданылу аясы

Бұл бап әкімшілік құқық бұзушылық тұрғысынан қарастырылады, яғни қылмыстық емес жауаптылыққа жатады. Мысалы: есірткі айналымымен байланысы бар қоймада бейнебақылау жүйесі орнатылмаған немесе күзет қоршауы болмаған жағдайда 427-бап қолданылады. Кодексте заң бұзушылық санаттары анық көрсетілген: жеке тұлғаға, заңды тұлғаға қарастырылған айыппұл мөлшерлері

3. Заң бұзушылық үшін жауапкершілік

427-бапқа сәйкес, аталған талаптарды бұзған жағдайда кінәлі тұлғаларға әкімшілік жаза қолданылады. Әдетте, бұл айыппұл түрінде белгіленеді.

Мысалы:

- лауазымды тұлғаларға – бірнеше жүз айлық есептік көрсеткіш көлемінде;
- заңды тұлғаларға – одан да жоғары мөлшерде айыппұл салынады.

Кейбір жағдайларда бұзушылық қайталанса немесе ауыр зардаптарға әкелсе, мекеменің қызметін уақытша тоқтату немесе лицензиясынан айыру шаралары да қарастырылады.

Бұл баптың негізгі міндеті — мекемелердің жауапкершілігін арттыру және есірткі заттарының айналымында тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

4. Санкциялар мен жауаптылық

427-бап бойынша жауаптылық мынадай санкцияларды қамтиды:

- жеке тұлғаларға айыппұл түрінде;
- заңды тұлғаларға – жоғары мөлшерде айыппұл.

Бұл санкциялар мекемелерге немесе жеке тұлғаларға техникалық қорғау талаптарын орындауға міндетті етіп қою арқылы — есірткі айналымының заңсыз түрлерін алдын алу мақсатында қарастырылған.

5. Есірткі заттарының айналымындағы қауіпсіздік жүйесі

Қазақстанда есірткі заттарының айналымын бақылау саласында арнайы органдар мен мекемелер жұмыс істейді. Бұл — Ішкі істер министрлігі, Денсаулық сақтау министрлігі, сондай-ақ фармацевтикалық қызметті лицензиялайтын ұйымдар. Олар есірткі сақтайтын нысандарды үнемі тексеріп, техникалық талаптардың сақталуын бақылайды.

Техникалық нығайтылу талаптарына мыналар жатады:

- нысандардың периметрі қоршалып, күзет қызметі ұйымдастырылуы;

- бейнекамералар тәулік бойы жұмыс істеуі;
- кіріп-шығу жүйесінің тіркеу журналы жүргізілуі;
- сейфтер мен арнайы қоймаларда температура мен ылғалдылық деңгейі сақталуы.

Мұндай шаралар тек бюрократиялық талап емес, нақты өмірлік қажеттілік. Себебі есірткі заттарының заңсыз айналымы — адам өмірін құртып, қоғамды аздыратын құбылыс. Сондықтан бұл бағыттағы әрбір ұсақ талаптың да маңызы зор.

6. Норма маңызы мен құқықтық әсері

Бұл баптың негізгі мақсаты – есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың заңсыз айналымына қарсы құқықтық аппаратты күшейту. Объектілер мен үй-жайларға қойылған техникалық қауіпсіздік талаптары орындалған жағдайда, заңды айналым жүйесі күшейеді, бақылау деңгейі жоғарлайды.

Осы арқылы қоғамда есірткіге тәуелділік жағдайларының, заңсыз айналым мен қылмыстық сипаттағы есірткі қадамдарының алдын-алуына мүмкіндік туады. Техникалық пайдасы: объектілерде бақылау жүйесінің болуы, бейнебақылау арқылы заң бұзушылықтың дәлелі, қамтамасыз етілген қауіпсіздік жүйесі.

7. Баптың әлеуметтік және құқықтық маңызы

427-бап тек жазалау мақсатында ғана емес, алдын алу құралы ретінде де қызмет етеді. Ол мекемелердің жауапкершілігін арттырып, заңды сақтауға ынталандырады. Есірткі айналымының қауіпсіздігін қамтамасыз ету арқылы мемлекет қоғамдық тәртіп пен азаматтардың денсаулығын қорғайды.

Сонымен қатар, бұл бап Қазақстанның халықаралық міндеттемелерімен де тығыз байланысты. Біздің еліміз Біріккен Ұлттар Ұйымының есірткі заттарын бақылауға арналған бірнеше конвенциясына қол қойған. Сол себепті ұлттық заңнама да халықаралық талаптарға сай болуы тиіс.

Мысалы, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы мен БҰҰ Есірткі және қылмыс жөніндегі басқармасы (UNODC) ұсынған стандарттар бойынша әрбір фармацевтикалық ұйым есірткі заттарын сақтау мен есепке алу жүйесін автоматтандыруы керек. Қазақстан осы бағытта біртіндеп цифрлық бақылау жүйесін енгізіп келеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 427-бабы — қоғамның қауіпсіздігін қамтамасыз етудің маңызды құқықтық тетігі. Бұл баптың орындалуы есірткі мен психотроптық заттардың заңсыз айналымына тосқауыл қояды және азаматтардың денсаулығын қорғауға мүмкіндік береді.

Есірткі айналымындағы тәртіпті сақтау — тек мемлекеттік органның емес, әрбір мекеме мен қызметкердің ортақ міндеті. Әрбір фармацевт, дәріхана басшысы немесе медициналық мекеме басшысы өз нысанында қауіпсіздік шараларын қамтамасыз ету арқылы үлкен әлеуметтік жауапкершілік атқарады.

427-баптың талаптарын орындау – заң алдындағы ғана емес, адам алдындағы парыз. Себебі есірткі айналымындағы бір немқұрайлылық – бүтін қоғамның қайғысына айналуы мүмкін. Сондықтан әрбір ұйым өз қызметінде тәртіп пен заңдылықты бірінші орынға қоюы қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі.
2. ҚР «Есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың заңды айналымын бақылау туралы» Заңы.
3. ҚР Қылмыстық кодексі.
4. Б. Баймырзаев, С. Әбенев. Әкімшілік құқық негіздері.
5. Т. Айтқұлова. Есірткі заттарының айналымын құқықтық реттеу мәселелері.
6. UNODC Guidelines for the Security of Narcotic Drugs.
7. ҚР ДСМ №647 бұйрығы.
8. Е. Қожахметов. Қоғамдық қауіпсіздік және әкімшілік жауапкершілік.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimgger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.